

Iets over Phasmiden.

In 1903 heb ik drie Phasmiden-soorten in het Insectarium gekweekt: *Bacillus rossii* F. uit Zuid-Europa, *Dixippus morosus* Br. uit Voor-Indië en *Diapheromera femorata* Harr. uit Noord-Amerika.

De kweek van *Diapheromera femorata* begon ik met slechts enkele eieren, waarvan ik slechts één ♀ volwassen kreeg, dat in Juni stierf, na een aantal eieren gelegd te hebben. Van deze eieren kwam er in Juli één uit, een ♂, dat leefde tot het najaar. De overige eieren overwinteren nu.

De beide andere soorten, welke in het voorjaar en gedurende den zomer uit het ei kwamen, waren in Juli en Augustus volwassen. Van *Bacillus rossii* leven op dit oogenblik (midden Februari) nog twee exemplaren; de imagines van *Dixippus morosus* stierven in December. Het insectarium wordt in den winter niet verwarmd.

Alle drie genoemde soorten planten zich parthenogenetisch voort.

Van *Bacillus rossii* en *Dixippus morosus* kreeg ik enkel ♀♀.

De eieren werden gedurende het geheele imaginale leven gelegd, meestal één per dag zoolang de temperatuur hoog bleef. Na October werden slechts weinig eieren meer afgezet. De larven uit één zelfde legsel verschenen maanden na elkander. De eieren van *Dixippus morosus*, die overwinteren in eene kast, waar de temperatuur gedurende den winter tusschen 8 en 10° C. afwisselt, kwamen den geheelen winter door uit, ook bij 8°.

R. A. POLAK.

Waarnemingen betreffende *Pyrameis cardui* L.

Den 26sten September 1903, op de heide zijnde, een half uur gaans van Tilburg, werd mijne aandacht getrokken door een groot aantal vlinders van *Pyrameis cardui*, die alle, met tusschenpoozen van circa eene minuut, één voor één kwamen aanvliegen uit oostelijke richting en steeds maar doorvlogen, zoodat ik absoluut geen kans kreeg er een te vangen. Het was dien dag helder weer, terwijl er een flinke oostenwind stond. Zou dat misschien ook de reden kunnen

zijn, dat ze uit die richting kwamen? Dit in verband met de waarneming (zie Ent. Ber. p. 112—114), dat zij te Bathen in Koerland uit het westen kwamen. Misschien kan een onzer, die op dat gebied meer ervaring heeft opgedaan, mij daaromtrent inlichten. Daar ik dezen vlinder in de laatste jaren slechts sporadisch heb opgemerkt, liet ik mij niet afschrikken en ben er den volgenden dag weder op uitgegaan, in de vaste overtuiging, dat zij zich wel ergens in de buurt zouden ophouden. Gelukkig werd mijne moeite beloond en vond ik ze op weilanden, door elzenhout omgeven, grenzende aan de heide. Ongeveer een 50-tal heb ik er daar bemachtigd en ben gaarne bereid er eenige aan liefhebbers af te staan. 't Was voor een lepidopteroloog een zeldzaam gezicht, daar om zoo te zeggen elke bloem met een of meerdere vlinders bezet was. Dit om een denbeeld te geven hoe groot hun aantal was. Voor zoover ik kon nagaan, waren het meerendeels wijfjes, licht steenrood gekleurd, terwijl er slechts enkele donkere onder waren. Tot laat in October, zelfs na den 20sten, heb ik er nog verscheidene gezien, toen echter hoofdzakelijk op dreven tusschen de dennenbosschen, waar 't natuurlijk warm was en buiten den wind. Als merkwaardigheid zij nog vermeld, dat vele op de dennentakken en -naalden gingen zitten.

P. J. VAN DEN BERGH Lzn.

Nog eens: *Pyrameis cardui* L.

Het jaar 1903 zal in de annalen der entomologie het *cardui*-jaar genoemd kunnen worden!

Niet alleen in het oosten en westen van Europa (Koerland en Engeland) werd deze vlinder in buitengewoon groote hoeveelheid waargenomen ¹⁾, maar ook uit Midden- en Zuid-Europa komen tijdingen over zwermen, waarvan het aantal vlinders op honderd-

1) Entomol. Berichten N°. 15 en 16.